[א] וחישב עליה בין חוץ למקומו בין חוץ לזמנו פסול ואין בו כרת [ג] [א](ל"א) חישב עליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת דברי ר' אלעזר ור"ש וחכ"א כיון [א]שנתנו לשמאל פסלתו מתנתו מ"ט משום דבעי [ג] קדושה בכלי וכיון שנתנו לשמאל נעשה כדם שנשפך מצואר בהמה על הרצפה [ב]ואספו שפסול מכלל דר"א ור"ש לא בעו מתן כלי תיובתא דרב נחמן תיובתא לרבי יהודה בריה דרבי חייא מסייעא לי' לרבי ינאי לימא תיהוי תיובתא אמר לך רבי ינאי אנא דאמרי כתנא דהקטר ולאו לצדדים קתני: הקטיר קומצה פעמים כשרה: אמר רבי יהושע בן לוי פעמים ולא פעמי פעמים ור' יוחנן אמר [ג]פעמים ואפילו פעמי פעמים מאי בינייהו א"ר זירא [ד]יש קומץ פחות משני זיתים [ה]ויש הקטרה פחותה מכזית איכא בינייהו ריב"ל סבר [ו]אין קומץ פחות משני זיתים [ז]ואין הקטרה פחותה מכזית ורבי יוחנן סבר יש קומץ פחות משני זיתים ויש הקטרה [ו] פחותה מכזית: איתמר [ח]קומץ מאימתי מתיר שירים באכילה רבי חנינא אומר משמשלה בו את האור[ט] רבי יוחנן אמר [י]משתצית בו את האור[ל] ברובו אמר ליה רב יהודה לרבה בר רב [ה] יצחק אסברה לך טעמא דר' יוחנן אמר קרא [1]והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן אין כבשן מעלה קיטור עד שתצית האור ברובו אמר ליה רבין בר רב אדא לרבא אמרי תלמידיך אמר רב עמרם [מ]תניא אין לי אלא [נ]דברים שדרכן ליקרב בלילה כגון אברים ופדרים שמעלן ומקטירן מבוא השמש ומתעכלין והולכין כל הלילה כולה [ס]דברים שדרכן ליקרב ביום כגון הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח [ע]ומנחת נסכים שמעלן ומקטירן מבוא השמש והא אמרת דרכן ליקרב ביום אלא עם בא השמש [פ]שמתעכלין והולכין כל הלילה מנין ת"ל [2]זאת תורת העולה ריבה והא עם בא השמש לא משכחת לה שתצית האור ברובו לא קשיא כאן לקלוט כאן להתיר רבי אלעזר מתני לה מבוא השמש ומוקים לה בפוקעין וכן כי אתא רב דימי אמר רבי ינאי בפוקעין ומי אמר רבי ינאי הכי והא א"ר ינאי [צ]קטרת שפקעה מעל גבי המזבח אפילו קרטין שבה אין מחזירין אותן [ק]ותני רב חנינא בר מניומי [ז] בדבי ר"א בן יעקב [3]אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטרת סמי [ח] מיכן קטרת א"ר אסי כי פשיט רבי אלעזר במנחות בעי הכי [ט] [ר](בעי ר' אלעזר) קומץ שסידרו וסידר עליו את המערכה מהו דרך הקטרה בכך או אין דרך הקטרה בכך [ש]תיקו: בעי חזקיה אברין שסידרן וסידר עליהן את המערכה מהו על העצים אמר רחמנא דוקא על העצים או דלמא כיון דכתיב קרא אחרינא אשר תאכל האש את העולה על המזבח אי בעי הכי עביד אי בעי הכי עביד [ת]תיקו: בעי רבי יצחק נפחא [א]אברין שסידרן בצידי המערכה מהו אליבא דמ"ד על ממש לא תיבעי לך

דעל

וחישב. כלומר אם חישב עליה כל זמן שהוא בשמאלו לאו מחשבה היא [טו] ולאו מיחייב כרת האוכלו שאין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה ושמאל בלא כלי לר"ש אינו כשרה כדאמרינן לעיל [ע"א] בלא עבודה ביד עובדה בימין: **פסלתו מתנתו.** מה שניתן בשמאלו ושוב אין לו תקנה בחזרה: **מ"ט משום דבעי לקדושיה בכלי כו' ואספו שפסול.** עוד להקדישן בכלי דאי לא הוי בעי עוד האי קומץ קידוש כלי לא הוה מפסיל דהוה כדם שנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו שכשר כדאמרינן במס' יומא בפ' הוציאו לו (דף מח.) נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר: **לא בעו מתן כלי.** דאי [י] בעי לית ליה תקנתא בחזרה כדפרישית דהוה ליה כנשפך על הרצפה מן הצואר שפסול דנפקא לן[ק] מולקח מדם הפר[ר] דם מהפר יקבלנו וקידוש קומץ במקום קבלת דם ושמאל בלא כלי הרי היא כרצפה דכי אכשר רבי שמעון שמאל בקבלה לא הכשיר אלא בכלי: **לרבי יהודה מסייע ליה.** דאמר [ע"א] כשעובדה ביד בעינן ימין הכא נמי קתני יחזיר לימינו: **לרבי ינאי לימא תיהוי תיובתא.** דאמר [שם] אפילו בהמיינו וכל שכן בשמאל והכא קתני יחזיר לימינו: **דאמר כתנא דהקטר.** דקתני לעיל [שם] הקטר חלבים ואברים כו' ומכשר עבודת קומץ בשמאל ואפילו ביד: **ולאו לצדדין קתני.** כדתרגה רבי יהודה בריה דרבי חייא לעיל [שם]: **פעמים.** חציו בראשונה וחציו בשניה ולא פעמי פעמים [יא]: **משני זיתים.** הלכך האי דנקיט מתניתין פעמים דוקא נקט שתהא בכל הקטרה כזית ולא פחות דאין הקטרה בפחות מכזית: **ורבי יוחנן אמר יש קומץ בפחות משני זיתים.** ואפילו הכי קתני מתניתין פעמים כשרה [יב]: **מאימתי מתיר**[מ] **כו'.** דכתיב קדש קדשים מאשי ה'[נ] אין להן חלק אלא לאחר אשי ה' בת"כ[ס]: **משמשלה.** במקצתה: **אין כבשן מעלה קיטור כו'.** ובקומץ נמי כתיב[ע] והקטיר הלכך בעינן קיטור: **אמרי תלמידיך.** תלמידיך אומרים משמיה דרב עמרם: **אין לי.** אצל [יג] מזבח כל הלילה[פ] קאי: **מבוא השמש.** אחר [יד] שבא[צ] השמש: קומץ ולבונה וכל הקרבנות דרכן[ק] ליקרב ביום דנפקא לן מביום צוותו[ר] בת"כ[ש] ולא יצא מאותו כלל אלא אברי עולה שהתירן הכתוב בלילה דכתיב (ויקרא ו) על מוקדה וגו': אברים ופדרים דדרכן ליקרב בלילה מהאי קרא גופיה נפקא בתורת כהנים[ת]: **עם בא השמש.** קודם ביאת השמש. ואי קשיא הא קיימא לן[א] מנחתם ונסכיהם בלילה והכא תני ומנחת נסכים ביום תריץ הא מותיב לה בפ"ב דמסכת תמורה (דף יד:) ומשני כאן בנסכים הבאין עם הזבח כאן בנסכים הבאין בפני עצמן: **והא** (א) [טו] **עם בא השמש לא משכחת דילים האור ברובו.** קודם שקיעת החמה ואי לא חשיב הקטרה עד שתצית האור ברובו איפסלו להו בשקיעת החמה: **לקלוט.** שתהא מזבח קולטו שלא יפסל בלינה הויא משמשלה בו האור: **להתיר.** [טז] שיריה לא הוי הקטרה עד שתצית בו האור ברובו: **ר' אלעזר מתני לה.** כדקתני לעיל בקומץ ולבונה שמעלן מבוא השמש [יז]: **בפוקעין.** בקומץ ולבונה הקופצין מתוך האור ונופלים מעלין אותן כל הלילה: **אפי' קרטין.** שלמים ומשובין שבה: **אין מחזירין.** ולעיל קתני קטרת ומוקי לה איהו בפוקעין: **תאכל.** קרי ביה תעוכל: **עיכולי.** [ס]פוקעין: [יח] **כי פשיט.** כשהיה שונה: **על המזבח.** [יט] תחת העצים: **בצידי המערכה.**

אצל

אין הקטרה פחותה מכזית. בפ' כל המנחות באות מצה (לקמן דף נח.) פליגי אביי ורבא וקיימא רבא כרבי יהושע בן לוי דהכא ואביי כרבי יוחנן ול"ע בפ' אלו עוברין (פסחים דף מג:) דאמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שאמרה תורה משרת וכל משרת ועירי אמר אף שאור בכל תקטירו כמאן כר' אליעזר דדריש כל אי הכי אפילו חמץ בפסח נמי אין הכי נמי ולאפוקי דאביי והשתא מרבי יוחנן מיהא תקשי דכרבי אליעזר הוי ולא מ"ל לאפוקי מדאביי דהא ר"י קאי כאביי [ג] וי"ל [כ] (דאביי) אפילו מ"ד לא דריש כל וכל דריש וצריך עיון דממשרת דריש מדפריך לקמיה והא משרת להכי הוא דאתא. מ"ר:

יש הקטרה בפחות מכזית. בהקטר שומשום בסוף הקומץ זוטא (לעיל טו:) מודה דאין דרך הקטרה בכך והא דמשמע בכל דוכתי דאין הקטרה בפחות מכזית כדאמר לעיל דאם לא נשתייר כזית חלב אין זורק את הדם הכא היינו טעמא משום דיש קומץ פחות משני זיתים ואלו קומץ מרבין בפרק כל המנחות באות מצה (לקמן נח.) וכרים אלו עוברין (פסחים מג:) מדכתיב כל שאור. מ"ר:

תורת העולה ריבה. אכתי דרשינן מינה בפ' יוצא דופן (נדה מ:) תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. מ"ר:

קומץ מאימתי מתיר את השירי' לאכילה. הוה מצי למיבעי אימורים דכמה דלא (פסחים נט:) מיקטרי אימורים לא מישתרי בשר באכילה אלא משום דכי נטמאו או שאבדו מישתרי בשר לא פסיקא ליה אבל קומץ פסיקא ליה. מ"ר: **אלא** עם בא השמש כו'. מקומץ ולבונה לא קשה היאך הם קריבין אחר התמיד [כא] דשמא כיון שנקמצו קודם הוי כאברים שנותרו שהתירן הקמיצה ומנחת כהנים וכהן משיח אף על פי שאין בהם קמיצה יש בהם קידוש כלי כדאמרינן (זבחים דף מה:) דכל דבר שאין לו מתירין משקידש בכלי חשיב [כב] כמתירין. מ"ר:

ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת. מהעולה לא ממעט עיכולי קומץ ולבונה כיון דליתנהו על מזבח החיצון אבל קטורת על מזבח הפנימי. מ"ר:

מסלתה

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פי"א מהל' פסוה"מ הלכה ג:
כב ב מיי' פי"א שם הלכה כח:
כג ג מיי' פי"א מהל' פסוה"מ הלכה טו ע"ש בהיימוני ובכ"מ תמצא שפסק כריב"ל:
כד ד מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה יד:
כה ה מיי' פי"א מהל' פסוה"מ הלכה טו:
כו ו מיי' פ"ב מהלכות מעה"ק הלכה יג:
כז ז מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה ב ופ"א מהל' תמידין ומוספין הל' ו:
כח ח מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הל' ד:
כט ט מיי' שם הלכה ה:
ל י מיי' פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הלכה ב:
לא כ ל מ מיי' פ"ג מהלכות פסוה"מ הלכה טו:

◆

מוסף רש"י

כדם שנשפך מצואר בהמה על הרצפה. שלא נתקבל בכלי (זבחים כה.). קומץ מאימתי מתיר שירים באכילה. מאימת חשיב קריבה להתיר שירים משמשלה בו את האור. משתלהט בו ואפילו מעט (סוטה טו.). אין לי. כמ"כ היא ואקרא קאי דכתיב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה שיהא נותן מבוא השמש ומתעכלין כל הלילה אלא דברים שדרכן ליקרב בלילה. כגון אברי דעולה ופדרים כדרבי להו לעיל שיהא נותנן מבוא השמש, כלומר לאחר שקיעת החמה נותנן על המערכה דברים שדרכן ליקרב ביום. דאינן קריבין בלילה כלל דמלתי קרבנות כתיב בהו ביום צוותו למשמע ביום ולא בלילה, אבל אברים ופדרים הוא דאיתרבו מהאי קרא שמקריבין מבוא השמש, וקא פריך מבוא השמש והאמרת דרכו ליקרב ביום, אלא עם השמש קודם שקיעת החמה ומקטירו על המערכה, והן מתעכלין מאליהן כל הלילה זאת תורת העולה ריבה. כל העולין לאפיה מתעכלין כל הלילה לא להקטיר, דהכי לא רביעהו שיהא נקטרין כל הלילה דא"כ היא העולה מאי ממעט (תמורה יד. ועי' שיטמ"ק שם). אשר תאכל האש. קרא יתירא הוא דפשיטא לדכן אשר תאכל האש הוא, אלא לדרשא אתא אשר תאכל האש ופקעם העולה מעל המזבח מחזיר והעלם על המזבח (זבחים פו.) אם אינו ענין לתחילתה דהא כתיב העולה על מוקדה תנהו לענין פוקע. עיכולי עולה. פוקעין שפקעו מעל האש וקרי ביה אשר תאכל את העולה על המזבח. (יומא מה.)

◆

שיטה מקובצת

א] וחישב עליה. פי' כלומר אם חישב עליה כל זמן שהיא בשמאלו משמע דקאי אהא דקאמר קמץ בימינו ונתן בשמאלו א"כ ע"כ הא דפסיל היינו מטעם מחשבה דאילו מטעם שמאל ר"ש מכשיר שלא בהילוך וקשיא אמאי פסול כיון דאינו נתפש בפיגול הא אמרינן לעיל בפ"ק [דף ה ע"א] מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה דאין מחשבה פוסלת אלא בדבר הראוי לעבודה ועוד במאי מחשב אי בהולכה בשמאל הא תנן בפ"ק דזבחים [דף יג ע"א] ור"ש מכשיר בהילוך לכך נראה לפרש בשמאל וחישב עליו פסול ואין בו כרת האוכלו פירוש קמץ בשמאלו דבשמאלו קאי אקומץ דלא תפיס ביה פיגול כיון דיש בו פסול אחר דבעינן שיהא קרב כל המתיר כמצותו בלא שום פסול אחר כדתנן בשלהי פ"ק ומיהו פסול הוי משום דעביד בשמאל. תו"ח: לשון תוס' אחרות בשמאל וחישב עליו כו' פ"ה דאין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה ומיהו מהניא מחשבה לפסול ולא נהירא דהא אמרינן לעיל גבי מנחת העומר דכשירה לפי שאין מחשבה אלא בדבר הראוי לעבודה ואפילו כשרה נמי הוי ונראה לפרש דפסולה מפני שעשה הקטרה בשמאל. תו"ח: ב] כרת. בימינו [חישב עליה וכו'] והיבות ל"א נמחק: ג] דבעי לקדושיה: ד] פחותה

מסורת הש"ס

א) גי' רש"ק בימינו נ"ק מוסף מכאן עד וחייבין עליו כרת בשם פ"י, ב) לקמן נח., ג) [שם: פסחים מג. נזיר לו.], ד) סוטה טו., ה) [נדל"ג בו האור], ו) [נדל"ג בו האור], ז) תמורה יד. ע"ש, ח) ומתעכלין. נ"ק, ט) יומא מה: ע"ש זבחים פג:, י) נ"ק מ"ו, כ) יומא מח., ל) [ויקרא דף, מ) שיריים. דקדק קדשים מאשי ה' כתיב אין כו'. נ"ק, נ) [ויקרא כ], ס) [ויקרא פרק יא], ע) [שם], פ) [שם י], צ) בילה. נ"ק, ק) שדרכן. נ"ק, ר) [ויקרא ו], ש) [בו פרק יא], ת) [בו פרשה א], א) [תמורה יג.], ב) שפוקעין. נ"ק, ג) וגי' נ"ק וי"ל דר"ש דריש וכל דאפילו למ"ד דלא כל כו' ול"ע דאי מיכל משרת דריש מאי פריך לקמיה והא משרת כו' וכן הוא בתוספות פסחים שם ובנזיר דף לו ע"א ולקמן דף נח ע"א וע"ש בנ"ק.

◆

תורה אור השלם

1. וישקף על פני סדם ועמרה ועל כל פני ארץ הככר וירא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר הכבשן: בראשית יט כח
2. צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: ויקרא ו ב
3. ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח: ויקרא ו ג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא אם מעלן עם בא השמש:

◆

שיטה מקובצת (המשך)

מכזית וא"ת לדבריו אמאי אמרינן אם חישב להקטיר פחות מכזית בחוץ [אינו] חייב כיון דיש הקטרה פחותה מכזית וי"ל דגלי ביה קרא כדאיתא בריש פרקין [דף יז ע"ב] מה אכילה בכזית אף הקטרה בכזית מיהו תימה הא דתנן ומייתי לה שלהי פ"ק [דף יב ע"ב] קומץ ולבונה וקטורת כו' שאם הקריב מאחד מהן כזית בחוץ חייב ואמאי בעינן כזית ואפילו פחות מכזית לחייב עליה בחוץ כיון דיש הקטרה פחותה מכזית וי"ל דהא נמי מפיק ליה מקרא בפרק השוחט והמעלה לעשות אותו כשהוא שלם דהיינו כזית ולא כשהוא חסר. תוס' (זבחים דף קי ע"ב): ה] נמחק חיבת יצחק נמחק: ו] מניומי ברבי: ז] סמי מכאן תיבת מיכן נמחק: ח] בעי הכי בעי ר' אלעזר: ט] היא לחיוביה כרת האוכלו כו' שראוי לעבודה ובשמאל בלא כלי כו' כשירה לעבודת קומץ כדאמרינן לעיל בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת הס"ד: י] הוי בעי מתן כלי ליה: יא] פעמים שלשה או ארבעה פעמים הס"ד ומה"ד מאי בינייהו במאי פליגי ומאי טעמיה הס"ד ומה"ד רבי יהושע סבר אין קומץ פחות משני זיתים ואין הקטרה פחות מכזית כו' הס"ד ומה"ד משני זיתים: יב] כשירה אלמא יש הקטרה בפחות מכזית הלכך אפילו ג' וד' נמי הס"ד ומה"ד קומץ מאימתי מתיר שירים דהא כתיב והנותרת וגו' קדש קדשים מאשי ה': יג] אין לי אצל המזבח: יד] אחר שיבא: טו] הא כמשמען עם: טז] להתיר השירים: יז] השמש וקשיא לך הא אמרה דרכן ליקרב ביום מוקי לה להא דתני מעלה מבא השמש בפוקעין: יח] פוקעין הס"ד ומה"ד סמי מכאן מההיא דקתני מעלן ומקטיר מבא השמש לא קתני בהדייהו קטורת: יט] המזבח משמע סמוך למזבח: כ] וי"ל דסבר ר' יוחנן דאפי' מאן דלא: כא] התמיד הא אמרינן עליה השלם כל הקרבנות כולן מכאן שאין מקטירין [שום] דבר אחר תמיד של בין הערבים דבשלמא אברים ופדרים לא קשיא כדמוקי לה בפפת שני באברים ופדרים שניתותרו כלומר שנשחט הזבח ונזרק הדם קודם התמיד דבהא לא הזהיר הכתוב שלא להקטיר: כב] כמתירין וכיון שקידש בכלי קודם התמיד הוי כקמיצה דשאר מנחות: